

विसर्गव्याचष्टे पुरुषेणेश्वरेणानुगृहीतानामेतेषांमहदादीनां पूर्वकर्मवासनाप्रधानोऽयंसमाहारःकार्यभूतश्चराचरप्राणिरूपोबीजाद्वीजमिवप्रवाहाप
नोविसर्गउच्यतइत्यर्थः ॥ १२ ॥ चराणांभूतानांसामान्यतोऽचराणिचकाराच्चराणिच कामावृत्तिःतत्रनृणांस्वेनभावेनकामाच्चोदनयाऽपिवा
यानियतावृत्तिर्जीविकाकृतासावृत्तिरुच्यतइत्यर्थः ॥ १३ ॥ तिर्यङ्मर्त्यर्षिदेवेषुयेअच्युतावतारास्तेषामीहालीलासाविश्वस्यरक्षोच्यतइत्यर्थः यैर
वतारैरितिसमासान्निष्कृष्यकथंचित्संबंधः त्रयीद्विषोदैत्याः ॥ १४ ॥ षड्विधमन्वंतरमुच्यते षड्विधत्वमेवाहमनुरिति मन्वादयःषडेतेवर्गाःस्यस्वाधि
कारेणयदाप्रवर्त्ततेतन्मन्वंतरमित्यर्थः ॥ १५ ॥ वंशमाह राज्ञामिति ब्रह्मणःसकाशात्प्रसूतिर्येषांशुद्धानामित्यर्थः तेषामन्वयोवंशः तत्रभवावंश्याः

पुरुषानुगृहीतानामेतेषांवासनामयः ॥ विसर्गोऽयंसमाहारोबीजाद्वीजंचराचरम् ॥ १२ ॥ वृत्तिर्भूतानिभूता
नांचराणामचराणिच ॥ कृतास्वेननृणांतत्रकामाच्चोदनयाऽपिवा ॥ १३ ॥ रक्षाऽच्युतावतारेहाविश्वस्यानुयुगे
युगे ॥ तिर्यङ्मर्त्यर्षिदेवेषुहन्यंतेयैस्त्रयीद्विषः ॥ १४ ॥ मन्वंतरंमनुर्देवामनुपुत्राःसुरेश्वरः ॥ ऋषयोऽशावतार
श्चहरेःषड्विधमुच्यते ॥ १५ ॥ राज्ञांब्रह्मप्रसूतानांवंशस्रैकालिकोऽन्वयः ॥ वंश्यानुचरितंतेषांवृत्तंवंशधराश्रये
॥ १६ ॥ नैमित्तिकःप्राकृतिकोनित्यआत्यंतिकोलयः ॥ संस्थेतिकविभिःप्रोक्ताचतुर्धाऽस्यस्वभावतः ॥ १७ ॥
हेतुर्जीवोस्यसर्गादेरविद्याकर्मकारकः ॥ यवानुशायिनंप्रादुरव्याकृतमुतापरे ॥ १८ ॥ व्यतिरेकान्वयोयस्यजा
ग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ॥ मायामयेषुतद्ब्रह्मजीववृत्तिष्वपाश्रयः ॥ १९ ॥

तेषांवृत्तयेचतद्वंशधरास्तेषांचवृत्तंवंश्यानु
चरितमुच्यते ॥ १६ ॥ अस्यविश्वस्य स्वभावतोमायातोनिष्पन्नस्य यद्वामायातश्चतुर्विधोलयइति ॥ १७ ॥ अस्यजगतःसर्गादिहेतुर्निमित्तं
जीवः सोऽत्रहेतुरुच्यतेइत्यर्थः तस्यनिमित्ततामाह अविद्याकर्मकारकःकर्मकर्ताजीवावृत्तप्रयुक्तत्वाद्विश्वसर्गादेः सतुतत्रहेतुरित्यर्थः नन्वनुशायी
निमित्तमितिकेचित् अव्याकृतमित्यपरेतत्राह यमिति चैतन्यप्राधान्येनानुशायिनमुपाधिप्राधान्यविवक्षयाअव्याकृतम् ॥ १८ ॥ अपाश्रयमा
ह व्यतिरेकेति जाग्रदादिष्ववस्थासुजीवतयावर्ततइतिजीववृत्तयोविश्वतैजसप्राज्ञास्तेषुमायामयेषुसाक्षितयाऽन्वयः समाध्यादौचव्यतिरेकोय
स्यतद्ब्रह्म संसारप्रतीतिबाधयोरधिष्ठानावधिभूतमपाश्रयउच्यतइत्यर्थः ॥ १९ ॥